

Finansdepartementet
Via e-post
Fi.remissvar@regeringskansliet.se

Stockholm
2023-09-22

Ert dnr
Fi2023/02171

Vårt dnr
2023/124

Remiss av förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 223/2009 om europeisk statistik, COM (2023) 402

Näringslivets Regelnämnd har fått det aktuella ärendet på remiss och vi önskar att framföra följande synpunkter.

I det aktuella underlaget presenteras ett förslag till en reviderad förordning om europeisk statistik. Förslaget lyfter fram att den rättliga ramen för europeisk statistik behöver anpassas till nya förutsättningar som kan ses mot bakgrund av kriser som Covid-19 och kriget Ukraina. Omvärldsförändringar av denna typ kan därför anses vara motiv för att kunna begära in detaljerad statistik under särskilda krissituationer.

Det presenterade förslaget finner NNR innebära många frågor med anledning av hur statistik idag är reglerad av Eurostat och hur det kommer påverka det nationella systemet i bred bemärkelse givet att den förslagna förordningen skulle börja tillämpas. Ärendet är av komplex natur och för svenskt vidkommande borde det upprättas en grundlig nationell konsekvenslys för att mer i detalj kunna få till en balanserad svensk position som bygger på fakta och sakliga omständigheter. NNR menar att otydligheten gör det svårt att ta ställning till flera av förslagen.

Unionen har genom Eurostat en stor mängd rättsakter som ställer krav på medlemsstaterna att leverera data inom vilt skilda områden och med viss form av periodicitet. I Sverige omhändertas dessa krav av de statistikansvariga myndigheterna som i sin tur har utfärdat olika föreskrifter med stöd av lagen om officiell statistik. Företag kan till följd av dessa krav tvingas lämna information av vilt skilda slag och i majoriteten av fallen är det uppgiftsplikt kopplat till kraven som kan sanktioneras med vite.

I Sverige är det ett starkt skydd av uppgifter som begärs in med stöd av lagen om officiell statistik och detta finns reglerat i OSL 24 kap. 8§. Skyddet av företagens uppgifter får med denna rättsliga utgångspunkt anses vara hög genom att vid prövningen om röjande måste det beaktas följande - ”om det står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men.” Av underlaget är det oklart i vilken utsträckning

uppgifterna skulle skyddas av sekretess genom artikel 17.3 och 4 eftersom kravet är att det endast ska vidtas ”nödvändiga skyddsåtgärder”. NNR bedömer att dessa skrivningar är för otydliga och här måste det kunna säkerställas att röjande av uppgifter inte får medföra att det kan uppstå någon ekonomisk skada för berörda företag eller risker för skada kopplat till vitala samhällsintressen. Vi menar därför att Regeringen måste påtala otydligheten och kräva att det införs starkare skydd för lämnade uppgifter och som motsvarar det nationella kraven på motsvarande område.

En central utgångspunkt är definitionen av kris som i sammanhanget förtydligas och indirekt definieras med artikel 16.a. genom hänvisningar till fem olika rättsakter. För NNR är det okänd materia vilka reella situationer dessa rättsakter tar sikte på och om de ens någonsin tillämpats med tanke på att Europa varit förskonade från reella kriser under lång tid. Följden av föreslagna artikeln blir en form av bred definition av kris som kan medföra att företag kan tvingas lämna ny information under särskilda omständigheter där det kan vara synnerligen svårt att få fram och lämna begärd information. NNR menar att Regeringen här måste påtala det orimliga med de vaga kraven och att effekten av dessa otydliga utgångspunkter kan medföra att många presumtivt nya uppgiftskrav införs för hela Europas företag.

Till detta ska adderas att det föreslås i artikel 17c.6. att Kommissionen och medlemsstaterna ska säkerställa en effektiv verkställighet och för detta ändamål föreslås i 17c.7. att det ska vara möjligt att påföra böter på 25 000 Euro. Lämnas inte uppgifter vid upprepade tillfällen inom en frist på tre år ska böter på 50 000 Euro kunna påföras. Enligt NNR står dessa belopp inte på något sätt i rimlig proportion till vad uppgifter från ett enskilt företag kan ha för betydelse i en vidare kontext och som måste ses ljuset av begreppet kris med dessa breda lydelse. NNR motsätter sig därför förslaget vad avser reglering av sanktioner.

Det kan nämnas att SCB, som ett gott i exempel under Covid-19, ökade intervallet för publicering av ekonomisk statistik och började publicera särskild statistik månadsvis utifrån redan befintliga och kända data. Utgångspunkten i remitterad förordning missar helt att företag som befinner sig i kris – av något slag – är utsatta för hårt tryck från omvärlden. Vid sådana situationer måste det kunna antas att de har andra former av prioriteringar för sin överlevnad än att fokusera på att lämna olika former av uppgifter till olika myndigheter. Samhällets förmåga att hantera kriser måste mer handla om att säkerställa olika förmågor än att studera statistik och införa nya uppgiftskrav. Den nya information skulle med all sannolikhet kunna vara förknippad med stort bortfall och den nya informationen kan dessutom sannolikt vara svår att tolka av olika skäl där själva policy relevansen därmed blir svår att bedöma.

NNR menar därför att Regeringen måste verka för att minska de legala förutsättningarna att kunna begära in ny information vid kriser och att tillgänglig information alltid måste användas innan nytt krav kan realiserars. Detta är ju en svensk rättslig utgångspunkt som reguleras av förordningen om officiell statistik (4§) och borde analogt gälla även för Eurostat. Relevant information är ju per definition inte lika med att ny information behöver begäras in.

I underlaget och i artikel 17c.3.och 17c.4. föreslås en form av prismekanism ska införas för att kunna ersätta uppgiftslämnare och indirekt även kunna tvinga fram ett utlämnade om parterna inte kommer överens inom en frist på tre månader. NNR bedömer att förslaget väcker flera frågor med hänsyn till att det skulle bli ett nytt förfarande som inte finns inom ramen för dagens system. Ersättning i sig är ju inte alltid lätt att fastställa genom att priset på uppgifter kan direkt vara en del i ett affärskritiskt sammanhang och ingå som en del i företagets

affärsmodell. NNR tror här mer på att jobba med frivillighet och överenskommelser som exempelvis SCB tillämpar i Sverige. Det blir då mer en process av affärsmässig karaktär där båda parter kan känna sig komfortabla med det avtal som ingås. Tillgången till data kan givetvis kräva ekonomiska resurser för att berörda myndigheter ska kunna komma överens med uppgiftslämnare om tillgången till data. Samtidigt kan det medverka till att det uppstår möjliga besparingar om insamlingen av motsvande data kan upphöra genom att nya källor kan användas och därmed blir insamlingskostnaden lägre. I den digitala världen är det dessutom lätt att förlägga data till platser som inte täcks av den tilltänkta förordningen och ett förfarande som här föreslås med en frist på tre månader och sedan tvång gynnar inte samarbetsklimatet med de företag som besitter stora mängder data.

Sammantaget ser NNR farhågor med att förslaget skulle kunna medverka till många nya uppgiftskrav kan införas och som alla lätt kan motiveras med behovet för krishantering. Enligt NNR måste Regeringen här därför verka för att minska det breda mandatet samt av Kommissionen i detalj kräva analyser av hur förslaget förhåller sig till dagens system och dess olika delar. För svenskt vidkommande kan förslaget medföra dubbla system där samma variabler kan samlas in med två olika rättsliga krav och det säger sig självt att det vore högst olyckligt för både företag och myndigheter om detta skulle bli en realitet.

Näringslivets Regelnämnd

Tomas Lööv